

Utbildningsinspektion i Älvsbyns gymnasium

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Älvsbyns gymnasium den 18–20 och 22 september 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen inom två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Älvsbyns kommun och skolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Älvsbyns gymnasium intervjuades rektorn, elever, lärare, studie- och yrkesvägledare, kurator, skolsköterska, specialpedagog, skolbibliotekarie och representanter för administration, lokalvård och skolrestaurang samt föräldrar till elever i olika årskurser och program. Inspektörerna besökte lektioner i olika program, ämnen och årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Älvsbyns gymnasium	Antal studerande
Gymnasieskola	225

Älvsbyns gymnasium erbjuder åtta nationella program, barn- och fritidsprogrammet (BF), estetiska programmet (ES), hotell- och restaurangprogrammet (HR), medieprogrammet (MP), naturvetenskapsprogrammet (NV), omvårdnadsprogrammet (OP), samhällsvetenskapsprogrammet (SP) och teknikprogrammet (TE). Dessutom finns det individuella programmet (IV), som genomförs av Älvsbyns folkhögskola. Av kommunens ungdomar i årskurs nio sökte närmare 75 procent till Älvsbyns gymnasieskola år 2005.

Gymnasieskolans lokaler är moderna och fräscha och till största delen samlade i en byggnad. Hotell- och restaurangprogrammet använder lokaler i en fastighet på gångavstånd från skolan. Gymnasieskolan nyttjar också en del av grundskolans lokaler. De elever som valt att gå det så kallade idrottsgymnasiet i Älvsbyn bor i folkhögskolan. Dessa elever går i något av skolans program, och profilerar det individuella valet mot en idrottsgren, exempelvis gymnastik, simning eller längdskidåkning.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Älvsbyns gymnasium och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Älvsbyns gymnasium är en trivsamt arbetsplats präglad av en personal och ledning med hög pedagogisk medvetenhet och ambition. Lärandemiljön för eleverna är god. Eleverna ges mycket goda möjligheter att påverka såväl undervisningens innehåll och utformning som frågor som berör skolan i stort. Skolans lärare och annan personal är elevfokuserade, kunniga och flexibla. De är tillgängliga för eleverna och har goda relationer till dem. Rektorn är kunnig och väl förtrogen med verksamheten.

När det gäller studieresultaten finns det skillnader i resultaten mellan olika program. I exempelvis samhällskunskap samt idrott och hälsa är det en hög andel elever på de yrkesförberedande programmen som har betyget icke godkänd. Detta bör föranleda gymnasieskolan att närmare följa upp och analysera resultaten. Skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas så att kvalitetsredovisningen omfattar alla program och blir ett verktyg för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen behöver också i högre grad redovisa en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats.

Utrustning och läromedel är moderna och eleverna har egna bärbara datorer. Information, studiematerial och egna arbeten samlas i en digital lärplattform. Skolbiblioteket är väl fungerande och ger god service. Information och erbjudande om modersmålsundervisning genomförs dock inte.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Kommunens avtal med Älvsby folkhögskola omfattar undervisning i andra ämnen än karaktärsämnena som har en yrkesinriktad eller estetisk profil. (1 § lag om entreprenadförhållanden inom skolan).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Samverkan mellan karaktärs- och kärnämnena.
- Analys av studieresultaten och de åtgärder som behöver vidtas för ökad måluppfyllelse.
- Kvalitetsredovisningen.
- Skolans arbete med att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Av tabell 1 nedan framgår att studieresultaten i Älvsbyns gymnasium ligger i nivå med glesbygdskommuner och riket. Älvsbyns gymnasium har högre andel elever med slutbetyg än jämförbara glesbygdskommuner. Då inspektörerna däremot jämför resultaten i kärnämnena på skolans program (tabell 2) framträder en avsevärd skillnad mellan de studieförberedande och de yrkesförberedande programmen.

Tabell 1. Resultat vid Älvsbyns gymnasium jämfört med kommungrupp (glesbygdskommuner) och samtliga kommuner.

Resultatmått från gymnasieskolans statistik.	2003	2004	2005	Glesbygdskommuner 2005	Samtliga kommuner 2005
Andel elever med slutbetyg,	83	91	89	38	83
varav behöriga till universitets- och högskolestudier (procent)	94	90	96	90	89
Andel elever som fullföljde gymnasieutbildningen inom fyra år (procent)	75	87	75	76	76
Andel elever med reducerat program (procent)	0	0	0	8	5
Andel elever med utökat program (procent)	66	88	69	32	22
Genomsnittlig betygspoäng	13,6	12,8	13,9	14	14,0

Källa: Skolverkets statistik. Observera att högskolebehörigheten beräknas på det antal elever som erhållit slutbetyg och inte på antalet registrerade elever i årskurs 3.

Ingen elev har reducerat program år 2005 medan närmare 70 procent har utökat program. Det finns en kultur i Älvsbyns gymnasieskola att eleverna nyttjar

möjligheten att studera i högre takt under studietiden. Ett uttryck för detta är att andelen elever som har utökat program är hög jämfört med riksgenomsnittet. Inspektörerna anser därför att skolan närmare bör analysera om det finns något samband mellan resultat, andelen icke godkända betyg respektive förekomsten av utökade program.

Tabell 2. Andelen avgångselever med IG per kurs i kärnämnen våren 2006.

En A	Esv	IdhA	MaA	NkA	ReA	ShA	SvA	SvB
9,7	2,7	16,6	4,2	11,1	11,1	19,4	1,4	4,2

Källa: Skolans betygskatalog våren 2006

Tabell 2 visar att nästan var femte elev inte nådde betyget godkänd i kurserna samhällskunskap A samt idrott och hälsa A våren 2006. Det kan dock vara värt att notera att antalet avgångselever endast var 72.

Det är framför allt barn- och fritidsprogrammet, hotell- och restaurangprogrammet samt omvårdnadsprogrammet som uppvisar oroväckande resultat då mellan 15 och 26 procent av eleverna inte nådde godkänd-nivån i kärnämnen. Inom samhällsvetenskaps- och naturvetenskapsprogrammen var motsvarande andel 4,9 och 0 procent. Skolan bör analysera orsakerna till dessa studieresultat och arbeta för att förbättra måluppfyllelsen.

Normer och värden

Inspektörernas samtal med elever och föräldrar och skolpersonal ger bilden att kränkande behandling är mycket ovanligt förekommande vid skolan. Inspektionen visar att det råder en lugn och behaglig atmosfär i skolan. Elever uppger att de mår bra, trivs med studierna och varandra samt med sina lärare. Grupperna är små vilket gör att eleverna lär känna varandra väl och blir goda vänner.

Av en elevenkät som skolan genomfört våren 2006 framgår att de flesta elever känner sig trygga i skolan. Det finns dock ett antal elever som menar att mobbning förekommer. Enligt enkätsvaren uppger 44 procent av eleverna att mobbning sällan förekommer medan lika många anger att mobbning aldrig förekommer.

Inspektörerna vill ändå poängtera att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Vid inspektionstillfället hade skolan ett handlingsprogram mot mobbning och kränkande behandling som tillika är en likabehandlingsplan.

Skolverket vill även påminna om att den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Det finns skrivna ordningsregler för skolan. Vid intervjuer framgår att rektorn, personal och elever är överens om att det handlar om självklara saker. Inspektörerna kan också konstatera att ordningen är mycket god i skolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Pedagogisk verksamhet

Skolan genomför en lokal kurs i hälsopedagogik med alla elever i årskurserna 1 och 2. Den pågår under tre terminer och innehåller områden som kost och kondition, sex och samlevnad, mobbning och utanförskap, droger och våld i samhället, stress och stresshantering. Den årliga höstvandringen, som också ingår i nämnda kurs, bidrar till att stärka gemenskapen mellan eleverna och mellan elever och lärare.

Alla lärare vid Älvsbyns gymnasieskola arbetar mycket aktivt med inflytande och delaktighet tillsammans med sina elever. Eleverna informeras om mål och betygskriterier vid kursstart och ges därefter goda möjligheter att påverka exempelvis undervisningens innehåll, arbetsformer, tidsanvändning och examinationsformer. Eleverna har individuella studieplaner och säger att de i dialog med lärarna kan bevaka arbetsmiljön samt att arbetsbelastningen är jämn. Skolan har ett aktivt elevråd som drivit och fått gensvar i frågor som berör skolmiljön. Arbetet har exempelvis lett till bättre uppvärmning av skollokaler. Vid inspektionstillfället innehöll elevrådets handlingsplan för terminen bland annat frågor om busstiderna, skolmaten och förlängd arbetstid för skolans vaktmästare.

Elevrådet samlar in ärenden som sedan tas upp i gymnasiestyrelsen, vilken motsvarar skolkonferensen. Exempel på frågor som eleverna behandlat och fått gehör för är att körkortskursen bibehålls som ett alternativ inom individuellt val, att en praktikvecka införs för elever som går NV, SP och TE samt att skolan även fortsatt ska tillhandahålla bärbara datorer till eleverna.

Datorn är ett arbetsredskap som används flitigt i undervisningen och datakunskapen hos eleverna är bra. Av inspektionen framkommer att eleverna tar ett stort eget ansvar och att de är nöjda med undervisningen, som de upplever som varierad. I en elevenkät från våren 2005 får frågan om arbetssätten är varierade värdet 4,9 i en skala på 1–6. Lärares och elevers möjlighet att organisera och öka tillgängligheten till studiematerial och elevuppgifter i olika kurser har förbättrats sedan införandet av lärplattformen "It's learning" genomfördes vid början av höstterminen 2006.

Samarbete mellan kärn- och karaktärsämnen förekommer relativt sparsamt. Lärare arbetar med att styra sin undervisning mot programmålen, men ett medvetet och planerat arbete för att åstadkomma helhet i utbildningen bedrivs inte. Schemat ger inte heller förutsättningar för längre tematiska arbeten.

Vid lärares korttidsfrånvaro läggs uppgifter på skolans intranät. Eleverna känner till kursmålen och betygskriterierna. Dessa finns också på skolans nät. Skolans bibliotekarie ger god hjälp och service till både elever och lärare.

Den lokala handlingsplanen innehåller rutiner för arbetet med elever i behov av stöd. Skolans specialpedagog ger handledning till lärare samt enskilt stöd till elever som behöver det. Lärarna har tid för handledning och studiestöd till elever. Åtgärdsprogram utarbetas så snart problem uppstår för en elev.

Elever, som går PRIV och inte har godkänt betyg i matematik från grundskolan, kan under det första året på gymnasieskolan läsa in grundskolans matematik med stöd från specialpedagogen. Kursen i matematik A schemaläggs i årskurs 2 för elever på de yrkesförberedande programmen. Detta upplägg hindrar inte de elever som vill läsa den första gymnasiekursen i matematik under årskurs 1. De kan göra det med handledning från matematiklärare och specialpedagog.

Sedan år 2000 har elever, som inte varit behöriga att söka in på gymnasieskolans nationella program, kunnat gå på det individuella programmet vid folkhögskolan i Älvsbyn. Ett avtal mellan Älvsby folkhögskola och Älvsbyns kommun reglerar samarbetet. Eleverna kan välja att gå baslinjen eller ungdomslinjen. Ungdomslinjen är en treårig praktisk utbildning med individuella inriktningsval. Verksamheten är allmänt inriktad på individ och samhälle. På baslinjen går de elever som läser på IV för att bli behöriga att söka in på ett nationellt gymnasieprogram.

Personalen vid folkhögskolan med ansvar för det individuella programmet arbetar mycket med att motivera eleverna, hjälpa dem till ökat självförtroende och att skapa tydliga ramar i arbetet. Eleverna har individuella studieplaner och uppföljningar görs ofta. De har god närvaro och ungefär hälften av dem blir behöriga efter ett års studier. En av lärarna fungerar som mentor för samtliga elever som är inskrivna på det individuella programmet.

Utvärdering av lärandet samt bedömning och betygssättning

Utvärderingar görs oftast i slutet av kurser, men även under pågående kurser. Av både elevenkäten och inspektionen framgår att eleverna känner till betygskriterierna och vet hur de ska nå de olika betygsstegen. Vid samtal med elever framkommer att de upplever betygen som rättvisa. Resultaten i de nationella proven och slutbetygen i kurserna visar god överensstämmelse. Bedömning och betygssättning är ett av skolans aktuella utvecklingsområden. Lärarna träffas i nätverk, men kommunen har inte organiserat något samarbete med andra gymnasieskolor i syfte att säkerställa likvärdig betygssättning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Gymnasieskolan i Älvsbyn har en arbetsplan och följer ett drygt tiotal prioriterade utvecklingsområden över tid. Det finns en årsplan för kvalitetsarbetet och en lärare har ansvar för genomförandet av enkätundersökningar och att skriva kvalitetsredovisning.

Till grund för förbättringsarbete och kvalitetsredovisning ligger enkätundersökningar till både elever och personal som genomförs i maj och juni varje år. Frå-

geställningarna tas fram i samarbete mellan elever, lärare och rektor. Under sommaren sammanställs enkäterna och resultaten presenteras och diskuteras i olika forum under början av höstterminen.

I gymnasiestyrelsen diskuteras kvalitetsredovisningen i september. Den går också ut på remiss bland skolans personal, diskuteras och fastställs vid en arbetsplatsträff under hösten och nämnden tar del av den i december. I gymnasiestyrelsen finns en representant för föräldrarna. På något annat sätt involveras inte föräldrarna i skolans kvalitetsarbete.

Inspektörerna finner att kvalitetsredovisningen ger en god bild av skolan, men att den till övervägande del har ett innehåll som påminner om en verksamhetsberättelse. Arbetet i skolan beskrivs, liksom också elevers och lärares upplevelser av verksamheten. Kvalitetsredovisningen innehåller dock inte någon beskrivning eller bedömning av det individuella programmet.

Studieresultaten är mycket sparsamt beskrivna och analyserade. Den övergripande analysen av verksamheten har mer formen av en diskussion och landar inte i en bedömning och redovisning av vilka åtgärder som ska vidtas för att uppnå ökad måluppfyllelse. En kvalitetsredovisning skall redovisa verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse samt vilka åtgärder som skolan tänker vidta för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen skall också tydligt innehålla en bedömning av i vilken mån skolorna har nått de nationella målen för utbildningen. Inspektörerna bedömer att skolan behöver utveckla kvalitetsredovisningen så att den blir ett verktyg för att öka måluppfyllelsen och omfattar alla program. Nyttan med kvalitetsarbetet behöver förankras och rektorns resultatansvar behöver tydliggöras. Kvalitetsredovisningen behöver också i högre grad redovisa en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats. Elevers och föräldrars delaktighet i arbetet med kvalitetsredovisning bör också tillgodoses.

Skolans styrning och ledning

Rektorn är områdeschef och rektor för Älvsbyns gymnasium. Rektorerna i kommunen deltar i möten med förvaltningschefen en gång i veckan. Skolorna har också kontaktpolitiker.

I gymnasiestyrelsen sitter eleverna i majoritet med sju representanter av 13. Rektorn är ansvarig och självskriven ledamot. Skolans personal har fyra och föräldrarna en representant. Styrelsen har delegerats stora befogenheter av barn- och utbildningsnämnden.

Lärarna bildar tre programlag. Varje lag har sina arbetsplatser i nära anslutning till varandra och tillgång till ett eget konferensrum. En lärare från varje programlag deltar i ett arbetsutskott som har till uppgift att leda och planera lärarkonferensen som äger rum en gång i månaden.

Rektorn leder en utvecklingsgrupp som har möten varje vecka. I den deltar de lärare som är engagerade i skolans utvecklingsfrågor. Rektorn är kunnig och väl förtrogen med samt intresserad av den dagliga verksamheten samt driver arbetet med skolutveckling. Utifrån sitt resultatansvar och arbetet med skolutveckling bör rektorn även i sin ledarroll fullt ut driva kvalitetsarbetet.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Eleverna har tillgång till ett omfattande utbildningsutbud i Älvsbyns gymnasium. För närvarande deltar dock ingen elev i modersmålsundervisning. Rätten till svenska som andra språk informeras om och erbjuds elever som är i behov av detta.

Personalresurser

Skolan har en stabil och välutbildad personal. Totalt finns 32 lärare som, med några undantag, har adekvat pedagogisk utbildning. Lärartätheten läsåret 2005/06 var 9,2 per 100 elever jämfört med 8,1 i riket. En studie- och yrkesvägledare finns på heltid. Skolsköterskan och kuratorn delar sina tjänster mellan gymnasieskolan och den närbelägna grundskolan. Skolpsykolog finns att tillgå i kommunen. Skolbibliotekarien har en tjänst på 75 procent. För service av skolans datorer finns en datasamordnare.

Läromedel, pedagogisk materiel och utrustning

Älvsbyns gymnasium har moderna och välutrustade lokaler. Biblioteket ligger mitt i skolan. Skolan saknar en egen kemisal och samnyttjar därför grundskolans lokaler för undervisningen i kemi. Tillgången till elevdatorer har minskat behovet av läromedel och speciell utrustning i lokalerna. I exempelvis engelska och svenska används webbaserade läromedel.

Datum	Ort
2007-02-14	Umeå

Gunhild Larsson

Marie Ivarsson